

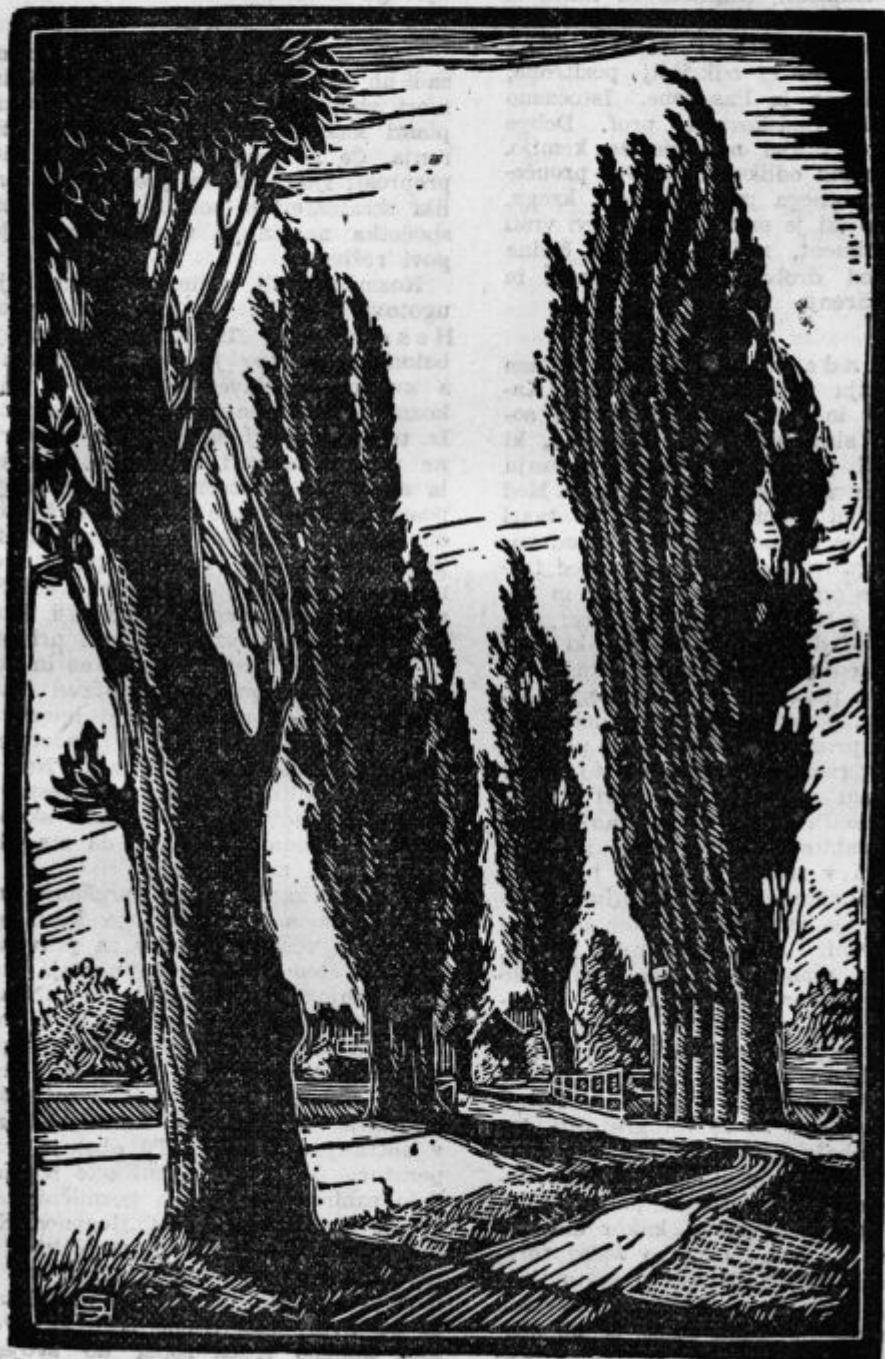
ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVILJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 22.

V LJUBLJANI, 28. NOVEMBRA 1936.

KNJIGA 20

H. SCHIEBEL

TOPOLI V JESENSKEM VETRU (lesorez)

POZITRON – KOZMIČNO ŽARENJE – MOLEKULI IN NIZKE TEMPERATURE

V Stockholmu so podelili letošnje nagrade za naravoslovne znanosti. Nagrado za fiziko si delita odkritelj kozmičnih žarkov prof. V. F. Hess iz Innsbrucka in odkritelj pozitrona, dr. Anderson iz Pasadene. Istočasno je nemški raziskovalec prof. Debye iz Berlina prejel nagrado za kemijo. S tem so bili odlikovani glavni proučevalci enotnega problemskega kroga. Njih delo, ki je usmerjeno v prvi vrsti v eksperiment, zadeva namreč čudne sveze med drobno gradnjo snovi in nekimi žarenji.

★

Dr. Anderson deluje v velikem laboratoriju univerze v Pasadeni (Kalifornija) in je eden izmed prvih sodelavcev slavnega fizika Millikana, ki se je bil posvetil posebno vprašanju elektronov in kozmičnega žarenja. Med najmanjšimi delci elektrike in tvori poznamo že davno elektrone, ki so nabiti z negativno elektriko. Že pred tremi leti je opozoril angleški fizik in nagrajenec z Nobelovo nagrado prof. Dirac, da se dajo neke enačbe, ki izvirajo iz teorije, le tedaj do kraja razložiti, če poznamo obstoj nekega najmanjšega, pozitivno nabitega delca. Že tedaj je prof. Dirac govoril o pozitronih. Anderson je zasledoval to misel na podlagi nekih pojavov pri svojih eksperimentih in je te najmanjše, pozitivno nabite delce materije in elektrike tudi v resnici našel. Ti pozitroni se včasih imenujejo tudi pozitivni elektroni. Imajo isti naboj kakor negativni elektroni, samo nasprotno vrste, atomarna masa pa kaže tudi isto vrednost kakor stari elektroni. Znanstveniki jo označujejo z 0.0005. Pozitroni je mogoče napraviti »vidne« prav tako kakor druge najmanjše delce snovi v tako zvanih meglenih kamorah in njihove tise so že fotografirali. Da se po naboju razlikujejo od navadnih elektronov, je najbolje razvidno iz tega, da se v magnetnem polju odklonijo v nasprotni smeri kakor elektroni. S pozitronom poznamo sedaj torej pet elementarnih delcev, ki sestavljajo materijo: elektron, pozitron, nevtron (najmanjši, nevtralni delec, če ne upoštevamo še nesigurnega nevtrina), pro-

tron (jedro vodikovega atoma) in delec alfa, ki ga smatramo za jedro helijevega atoma.

★

Med vsemi znanstvenimi problemi zadnjih let je le malokateri v tolikšni meri zbudil zanimanje tudi širokih plasti kakor problem kozmičnega žarenja. Če ne drugače, so zvedeli tudi preprosti ljudje za ta problem ob priliki stratosfernih poletov, ki so bili spočetka namenjeni v prvi vrsti njegovi rešitvi.

Kozmično ali višinsko žarenje je ugotovil prvič z vso gotovostjo prof. Hess v letih 1912-13. S pomočjo balonskih poletov je mogel znanstvenik s svojimi sodelavci dognati, da sila kozmičnega žarenja z višino narašča. Iz tega je torej sklepal, da ti žarki ne morejo izvirati iz zemlje, temveč iz svetovne prostornine. Pozneje je postalo proučevanje kozmičnih žarkov eno glavnih raziskovalnih področij fizikalnih znanosti, posebno pa v trenutku, ko so se pokazale neke določene sveze z atomarnimi dogajanjmi. Kozmično žarenje povzroča n. pr. pri stiku z materijo izredno zamotane in delno še ne popolnoma jasne pojave. Takšni poskusi so privedli prej imenovanega ameriškega učenjaka Andersona na sled pozitivnih elektronov. Na ta način spada torej delo prof. Hessa in prof. Andersona na neki način skupaj in je popolnoma pravilno, da sta bila tudi skupaj nagrajena.

Posebno zanimivo je vprašanje, na kakšen način oziroma kje kozmično žarenje v vesoljstvu prav za prav nastaja. V tem pogledu se mnenja raznih učenjakov zelo razlikujejo. Nekateri govore n. pr. o spreminjanju materije v energijo, drugi govore spet narobe o spreminjanju energije v materijo. Trenutno ima največ pristašev naziranje, da nastajajo kozmični žarki v notranjosti stalnic. Tu obstoje temperature, ki gredo v milijone stopinj. Zelo zanimivo teorijo o kozmičnih žarkih je izrekel znani prof. Regener. Ker po relativnostni teoriji vesoljstvo ni ravno in odprto, temveč zakrivljeno in morajo potemtakem tudi svetlobni žarki opisovati zakrivljene poti, se svetloba končno vrača zopet do svojega

izhodišča. Kozmično žarenje pa je po mnenju prof. Regenerja žarenje, ki je že večkrat prepotovalo vesoljnost in zadeva sedaj bolj slučajno ob našo zemljo.

★

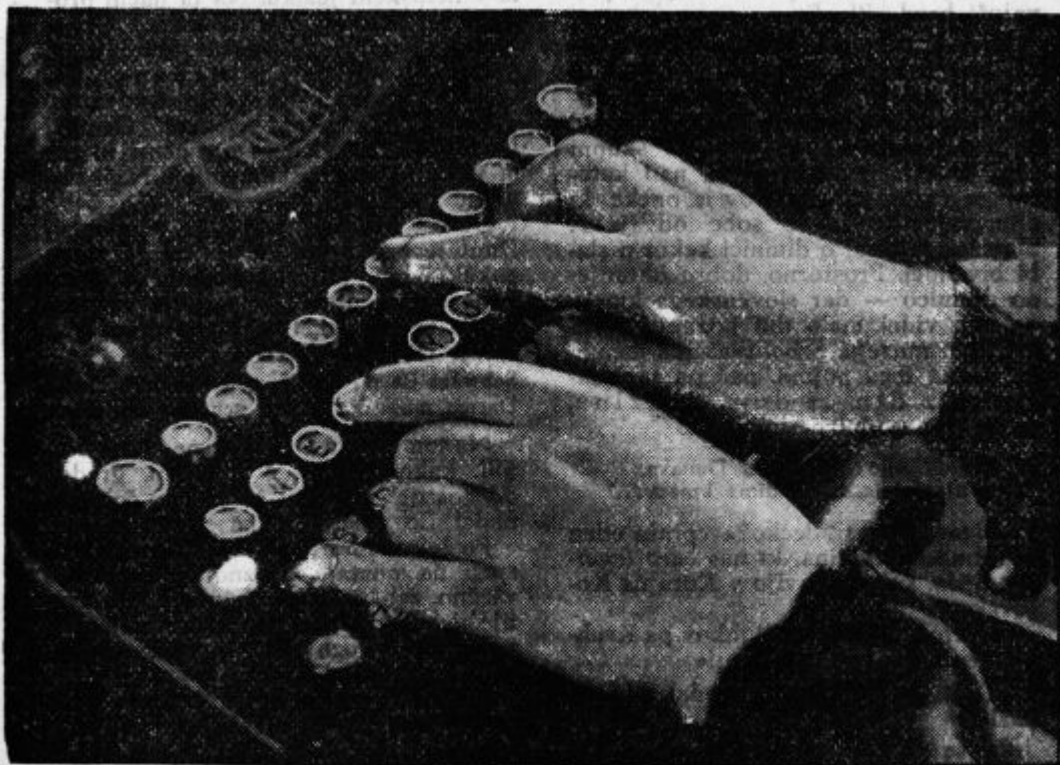
Prof. Debye, zdaj ravnatelj Zavoda cesarja Viljema v Berlinu, je eden najpomembnejših eksperimentatorjev našega časa. Njegova pozornost velja najrazličnejšim pojavom, in tako se bavi tudi z raziskovanjem nizkih temperatur in zgradnje molekulov.

Debye je kot eden prvih znanstvenikov pokazal na zveze med magnetizmom in globokimi temperaturami. Uspelo mu je kemizem in magnetizem združiti za proizvodnjo nizkih temperatur. Postopek je na kratko sledeči: gre za to, da se magnetske soli z že obstoječimi globokimi temperaturami na ta način še dalje ohladijo, da jih najprvo pri teh temperaturah magnetiziramo, a ko so dosegle temperaturno ravnovesje s svojo okolico, se z demagnetizacijo na določen način pripravijo do magnetskega dela, ki ima za posledico to, da se temperatura še bolj

zniža. Ta postopek je omogočil, da so dosegli temperaturo, ki stoji samo za 0.0047 stopinje nad absolutno ničlo. Absolutna ničla je, kakor je znano, sploh najnižja možna temperatura 273 stopinj pod ničlo.

Kar se tiče molekularne zgradbe, uporablja prof. Debye metodo, ki omogoča to sklepati o tej zgradbi na podlagi raziskovanja žarilnih pojavov. Vse, kar ima sposobnost do valovanja (n. pr. svetloba), mora interferirati. Pojav interference povzroča, da svetloba ugasne, čim pomnožimo luč z lučjo in se združi vrh vala z nižino vala. Če smatramo Röntgenove žarke za valovni pojav, tedaj morajo imeti pač sposobnost do interferiranja. Uspelo je doseči celo interference z elektroni, kar se sklada s teorijo, ki priznava elektronom sposobnost valovanja. Debye je v tem pogledu s prof. Schererjem izdal metodo, po kateri se elektronski žarki ob kristalnih praških uklanjajo. Uklonske podobe, ki nastajajo pri tem, je mogoče fotografirati, njih analiza nam pokaže potem točno zgradbo kristalov, ki jih hočemo preiskati.

M. B. k.

MUTA - MARBEG - MARIBOR

A. DEBELJAK

N A D A L J E V A N J E

Ko sem drugo jutro ob 3.45 uri vstal iz njene postelje — sama je šla k dekli — sem bil kar vesel, da ni treba samskim ljudem že sedaj megle v vrečo zbirati: vsi prepadi ob nas so bili zaliti z njo. Tudi Brezno, kamor smo bili nakanjeni, se ni videlo. Iščem ga na karti, pa ga ne morem izslediti. Neroden sem kakor oni maturant, ki se je motovilil okoli Siska, dokler mu ni predsednik izpitnega odbora zasolil: »Pri teh letih ga ne morete najti? Moj sin Marko ga je z veliko zanesljivostjo našel, ko je štel tri mesecel« Zaman sem se otipaval tudi zastran ogledalca. Saj veste, ljudje hočemo biti »pipi« (lepi). Razen tega zrcalce tu pa tam imetniku življenje reši: tako sta se otela nedavno kapitan J. H. Willis in njegov drug L. Trech, brodolomca, ko je prvemu prišla sijajna misel, da je naperil zajčka na mimo plavajoči brod »Bluefin«.

Greduč nam je »badiura« Baš razkazal starinski vzorec kmetske hiše, o kakršni naletite na podatke v Pajkovičih črticah: na Pohorju imajo ponekod še sedaj dimnice: v veliki skupni sobi je kamen ali ognjišče, nad katerim se razprostira pokrov iz opeke, ki dim zajemlje in iz sobe odvaja... Slomšek je pisal o dimnici kakor o slabi bivalnici. Prostorno, dobro ohranjeno dimnico — dar slovenskega kmeta — sem videl malo dni pozneje v celovškem muzeju. Srbohrvaščina menda ne pozna tega pojma, pač pa rabi samostalnik dim za dom, družina, n. pr. v narodni pesmi:

Čojluk selo kraj vode Dunava,
u njem ima trista dima kmeta...

»Čigav si pa ti, dečko?« vpraša eden sopotnikov frkolina, ki nas čaro (svetlo) gleda, kakor pravijo v Kotu na Kočevskem.

»Očetov pa mamin, Buhkov pa Kruhkov, sam svoj pa nič tvoje!«

»To si pa imenitno povedal. Ná dinar!«

Ze se podimo nizbreg v grapo. Da bo kaj veselja na svetu, zakroži prijatelj Dolgoroki:

Dideldum drajsa,
jej koh od rajsa,
oj koh od rajsa sa sa...

V Beogradu je spoznal to jed — koh od rajsa — rižev kipnik ali narastek, in sedaj je ne more pozabiti.

»Molči, duša gorjupa!« ga posvari prijatelj prirode, »ob tvojem kohodrajsanju ne slišim, kaj nam krožijo čizki, meniškci, taščice, siničke.« Krilata družina droboli jutrnji napev, številne žage pa režejo svojo delovno melodijo vmes. Pomaga jim voda, ki

v rake jo dere, v kolesa šumi...

V kotlini so hiše večinoma še zaprte, ko smo prispeli do njih. Naselje Brezno spada med one občine, ki so se pred vojno prodale vplivu »Schulvereina«: vzele so od njega posojilo na šolo proti pismeni obvezi, da se bo v teh šolah na večne čase poučevalo le v nemškem jeziku. Na ta način prodane občine so bile: Brežice, Celje, Vojnik, Konjice, Vuzenica, Marenberg, Muta, Slovenjgradec, Brezno, Sv. Balt, Studenci, Razvanje Radvanje, Obrežje, Krčevina, Svečina, Ormož, Breg pri Ptuju, Kočevje, Fužine in cela vrsta na Kočevskem (glej: Naši obmejni problemi, 1936, 78).

Oblika brezenske kotline te domisli Dantejevega pekla, le da je to zelen pekel, izraz, ki se uporablja v južni Ameriki, medtem ko srednja Evropa pozna le črn pekel. Kako že pravi ona satira iz bivše Avstrije?

Schwarz ist die Hölle, gelb ist der Schein,
Darum muss der Teufel schwarzgelb sein...

Na tem mestu Drave so nedavno utonili, kakor slišim, 4 duhovni, greduč od gostije: prevrnil se jim je čoln, za nadaljnjo vožnjo je pa skrbel Haron.

Po železnem mostu iz l. 1911 smo prispeli na postajo Brezno-Ribnica. Nevšečno zabavo nam je pripravilo rvanje delavca zastojkarja, ki se je pripeljal brez vozovnice, in sprevoznika, ki mu ni dal oditi.

Drava se zvija dalje, železna kača pa ob njej. Za Sv. Ožboltom mi kaže zemljevid dolino Vurmat. Ali ni to isti pojem kakor Admont in Udmatt? Glas r in d se ponekod zamenjujeta, n. pr.

v CSR pravijo Nemci Klara (Kleider), Čehi děrek (dědek), v stari latinščini ar (ad), nasprotno pa v Ribniškem mejstu Kadlovec (Karlovec). R nado-mešča d še: špansko s u r za sud (jug).

Tovariši se menijo: de omnibus rebus et quibusdam aliis, o vseh rečeh in še nekih drugih, medtem ko so švigale mimo nas znamenite postaje kakor Fala, Ruše. Naš dvorni pevec je pričel spet kohodrajsati, kar je dalo povod za razpravo o jedači Bradati M. je hvalil gorenjsko posebnost: govnač. Ne mislite, da v Kranju uživajo žuželke kakor Arabci ali črnici, njih govnač je knjižni glavnjač, glavnatu zelje. To je petačna jed, kakor pravijo v Beli Krajini postni hrani. Torej bi bil primeren prav za ta dan, ki je petek. Papeži — čitamo pri nekem zgodovinarju — so imeli ribolov, zato so ukazali en dan v tednu hrano brez »mеса«: tako so laglje prodajali svoje ribe in vidre. Zdaj vidimo čudno anomalijo: vidra, ki se hrani s samim mesom, je postna; vol, ki živi zgolj vegetarijansko, ni posten.

Ob poli 8. smo izstopili v Mariboru. Čiščenje čevljev na ulici je malce drago: 3 din. Razlog: malo odjemalcev. Morda bi se dalo tudi narobe sklepati. Brivec ima običajno tarifo. Muzej smo si ogledali brezplačno. Po vrhu smo imeli vnetega vodnika Baša, ki nam je z ljubeznijo razkazal vsakovrstne zbirke, plod svojega neumornega napora. V glavo sem si vtisnil zlasti poleno, ki so ga za vratom nosili v sramoto šolski otroci, govoreči med seboj po slovensko (Windischschwätzer). No, minila je doba, ko so nas protivniki pritiskali z brahialno in bronhialno silo (nekateri naobraženci zamenjavajo ta dva pojma).

Ko sva si s tovarišem Z. pri Bati kupovala vložke za v čevlje, ga je uslužbenka posvarila, koliko blata ima v obutvi! Kako ga ne bi imel, ko smo pa kolovratili po tako umazanih kolovozih. V kavarni sem pozdravil prijatelja dr. M., s katerim sva bila v Idriji med vojno žrtev avstrijskega ovadustva. Organizatorji izleta so nam preskrbeli poceni obed v javni kuhinji. Ker je bila vročina, mi je tek pešal: rezance bi bil najrajši prepustil Švicarju Vinatier-u, ki je aprila meseca na požeruški tekmi pohrombal 3 kg 400 gramov močnatih motvozov. V Fran-

ce-ovem romanu »Bogovi so žejni« je mati Gamelinka izustila kritico: »Toliko jemo kostanja, da se bomo pokostanjili!« Enako bi smeli reči ob Vinatierovem korenjaštvu: A force de manger des nouilles, on devient nouille (kdor uživa čezmerno rezance, postane rezanec — bebec). Rad bi si bil privoščil kislega droba s krompirjem, ki mi gre vselej v slast. Ne more mi ga pristuditi niti ona zgodba s Koroškega, ki mi jo je pravil profesor L. Tesnière. Ko je proučeval slovenščino, zlasti glede dvojine, je v kmetski krčmi dobil za večerjo vampe. Drugega ni bilo v zalogi. Ko je tedanjí lektor za francoščino končal, upre debela gostilničarka roke v bok, češ: »No, so vam dopadli ble'i?« — »Hvala, mamica, dobro. Če pa hočete, da bodo drugi še bolji, denite ble'e posebej, dre'e posebej.« Morda si je pisec knjige »Oton Joupantchitch« anekdoto izmislil kar na lepem, hoteč pokazati, da zna izrekati aspiracijo, nekakšen glas, ki ga pozna vsak Slovenec iz nikalnice na 'a in ki znjm Korošci nadomeščajo k. Otroci smo ga skušali posnemati v dolgih stavkih takega kalibra: kakor krvoločni krokar krakajoč klavarno krepiano kljuse kljuje — tako kratkokraka kovačeva kokoš kokodakajoč kleno koruzo kavsa.

Sodrug vzdržljivec ali trezvenjak bi rad pil, n. pr. chabeso. »Nikar, ža be so notri!« ga humorно opozarja pristaš cvička, pozabivši, da so okusi različni in da tolikerim ugaja etimološko nejasni šabeso. Ta pijača še nikogar ni spravila pod rušo, ona pa — kakor razbereš iz nagrobnega napisa:

Ce krije te prezgodaj griček,
sta kriva žena in pa cviček.

D A L J E

Popravi: Na str. 324 čitaj spodaj pod črto prvo vrsto pravilno: Ljudska oblika Marbeg (v Marbeze) in... Na str. 332 čitaj v naslovu pravilno Nedosednosti v »Kerempuhu«.

STREL POD OKNOM

ANTON INGOLIO

Ivan Breznik se je vračal iz službe. Stopal je počasi po slabo tlakovanih mestnih ulicah in se že na daleč izogibal redkim ljudem, ki jih je srečaval. Včasih pa se je skrtil pod dežnik, da ne bi bilo treba pozdraviti tega ali onega človeka, ki mu je bil te trenutke naravnost zoprn. Sicer pa ni nikogar posebno prijazno pozdravil.

S kolikim prezirom je na primer ošinil trgovca Brečka, ki je smehljajoč se stal pred svojo trgovino in prežal na kupce. Kako nepomemben se mu je zdel mestni stražnik, ki je vodil z vso pazljivostjo nekega tatu. Ob zaskrbljenosti osmošolca, ki je govoril na križišču svojemu tovarišu o bližnji maturi, se je moral na glas nasmejati. Stari ne-bogljeni ženski, ki ga je na mostu zaprosila za miloščino, pa je dejal:

— Žena, če ne morete živeti, pa napravite konec svojemu klavnemu življenju!

Starka, brezzoba in grbasta, je na široko odprla svoje male sive oči in kriknila:

— Tega ne bom nikoli storila! Nikoli!

Seveda, si je dejal Breznik, ker se boji smrti.

Ko je došel v predmestje, je jel stopati še počasneje. Kakor bi se bal priti prehitro domov. Vendar si tega ni hotel priznati. Ogledoval si je ob poti to in ono reč, čeprav si je na koncu moral priznati, da je tista reč popolnoma nepotrebna in nekoristna. Tako je obsodil delavca, ki je speljal jarek s svojega vrta na cesto; dekle, ki je zapiralo okno, da ne bi prišel v sobo dež; dečka, ki je nesel menda očetu v mesto dežnik; mater, ki je zavijala majhnega otročička v svoj predpasnik in dejala Brezniku, naj vendar urneje stopi, sicer bo ves moker. Pred predmestno meščansko šolo je celo obstal in opazoval učitelje, ki so se vračali s konference in se prerekali o uspehih posameznih učencev. Končno je prišel do dolge rumene hiše, kjer je stanoval. Obstal je za hip in se bežno ozrl na okno v prvem in edinem nadstropju, potem na kar nadaljeval svojo pot. Pred bližnjo gostilno se je spet ustavil, celo vstopiti je hotel in izpiti kozarček vina. A takoj je obsodil in

Anton INGOLIO

zavrgel svojo namero. Vendar je stopil vrh stopnic in pogledal v gostilniško sobo. Prazna je bila, le v kotu pri peči je sedel visok človek in pil žganje iz pollitrške steklenice. Ta človek je za hip zbudil njegovo pozornost, namreč njegov pogled, ki je izražal popolno omalovaževanje vsega, kar se je dogajalo okoli njega. Že pri naslednji hiši pa je pozabil nanj. Brez misli je stopal dalje. Vsaj trdil se je, da ne bi o ničemer premišljeval, da bi samo stopal po cesti in se ne brigal za ničesar. A že to hotenje je zbudilo v njem misli, ki so se vse kakor na ukaz vselej končale na isti način: da je namreč vse na svetu neumno, nepomembno in nesmiselno.

Zmračilo se je že, ko se je okrenil in se še počasneje vračal. A nenadoma se mu je jelo muditi domov; kljub dežju je zaprl svoj dežnik, ga stisnil pod pazduho in tekkel na vso moč.

Ko je zaklenil za sabo vrata svoje sobe, mu je postalo žal, da je tako hitel. A ker zdaj ni mogel več odlašati, je z drhtečo roko odprl miznico, vzela iz nje revolver, ki je tam ležal nabit že tri leta, in si ga nastavil na prsi.

Minilo je nekaj trenutkov. V tem kratkem času je prigovarjal Breznik svoji desnici: Sprožil z vsem bitjem pa kričal: Stoj!

Ko pa se ni ničesar zgodilo, je ob-

upan spravil revolver v miznico.

V tistem hipu je počilo pod njegovim oknom.

Skočil je k oknu. A na cesti ni bilo videti v temi ničesar, le dež je lil v gostih curkih. Po kratkem premišljevanju je zaklenil revolver v miznico in odhitel pogledat, kaj se je zgodilo.

Na cesti je zagledal skoraj tik pod svojim oknom v medli svetlobi železničarske svetilke troje ljudi; ko je pristopil, pa v jarku na trebuhu ležečega človeka, ki je polglasno ječal.

— Kaj se je zgodilo? je vprašal vznemirjeno.

— Ustrelil ga je nekdo, ali kaj, je

odvrnil Breznikov gospodar Jernejček.

— Ustrelil se je zdrzil Breznik in stopil še bliže. Vendar ni videl drugega kot neznančev hrbet in klobuk, ki mu je pokrival glavo, po nogah pa mu je tekla voda.

Tedaj je vzkliknil neki drugi gledalec:

— Poglejte, tu ima kolo!

Res, nekaj korakov stran je slonelo ob drevesu kolo. Ko so ga natančneje pogledali, so opazili, da je sprednja zračnica prazna.

— Zračnica mu je počila, pa je hotel v hišo po sesalko, a je bil preveč pijan, zato se je prej zvrnil v jarek, je

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEXANDER DUMAS ST. • ILUSTRIRAL NÖRRETRANDERS • FOMATIS NI DOVOLJEN

ODLOČILNA BITKA

Kralj, ki je še bolj nego kardinal svražil Buckingham, je takoj po svojem prihodu odredil energične priprave za izgon Angležev z otoka Rec, da more potem pospešiti obleganje La Rochellea.

Razmere so bile skrajno ugodne. Angleži, ki morajo biti vedno dobro hranjeni, če hočejo biti dobri vojaki, so imeli v zalogi le še usoljeno meso

in prepečenec in zato mnogo bolnikov v svojih vrstah. Poleg tega so izgubili velik del svojih manjših ladij zaradi v tem letnem času nenavadne plime in oseke.

Bilo je popolnoma jasno, da bo moral Buckingham, ki je bil zasedel otok iz gole kljubovalnosti, prej ali pozneje zapustiti svoje položaje.

končno ugotovil Jernejčič.

— Da, to bo! Povočajte, kako smrdi po žganju! je pritrdila še njegova žena.

Tretji gledalec, neki železničar, pa je dejal:

— Vendar ga moramo potegniti iz jarka, sicer ga bo voda zalila.

Stopil je k neznancu, ga prijel za ramena in ga hotel dvigniti. Tedaj pa je neznanec spregovoril s slabotnim, a dovolj jasnim glasom:

— Pustite me, naj v miru umrem.

— Ali vas je kdo ustrelil? je vprašal železničar in ga izpustil.

— Sam sem se, je mirno odvrnil neznanec.

— Vleče nas, vleče, se je zasmejal Jernejčič. Napil se ga je malo preveč! Potisnil ga še globlje v jarek, pa bo oživel.

Jernejčička se je hrupno nasmejala in z nogo dregnila neznanca v ramena:

— Kam ste se pa, boter? Kam?

— V srce, naravnost v srce! je odvrnil neznanec.

Stvar je postala zabavna. Vsi trije so ga obstopili — le Breznik je stal ves prepaden ob strani in ga vprašal:

— S čim ste se?

TE DEUM

Ko so se Angleži dozdevno pripravljali na napad, je izdal kralj povelje za odločilno bitko. Napad se je vsestransko posrečil v največje kraljevo začudenje in v kardinalovo slavo.

Angleži so bili premagani. Pobegniti so morali končno na svoje še preostale ladje ter so pri tem izgubili najmanj tisoč mož, med njimi najvišje častnike. Šestdeset osvojenih zastav

so zmagoslavno prepeljali v Pariz ter jih z največjo svečanostjo razobesili pod oboki cerkve Notre Dame.

V taborišču so zapeli Tedeum in kmalu se je zahvalna pesem razlegala po vsem Francoskem. Kardinal je mogel v miru nadaljevati obleganje.

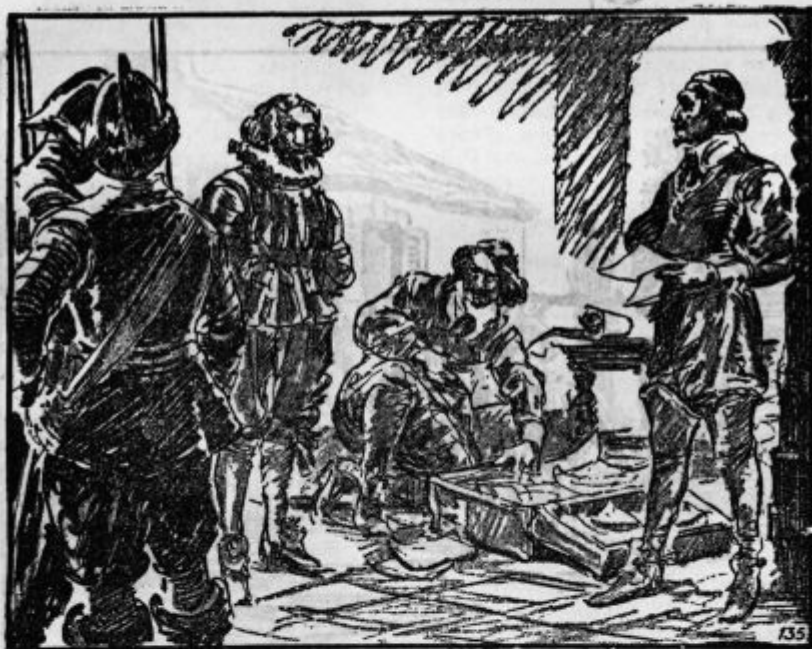
- Z revolverjem.
 — Kje ga pa imate?
 — Vrgel sem ga stran. Na desno.
 Železničar je s svetilko pregledal cesto, vendar pa ni ničesar našel.
 — Kdo pa ste?
 — Kovačec iz Podove.
 — Zakaj ste se ustrelili?
 — Ker ne morem več živeti.
 — No, ko bo trezen in bo imel kolarček žganja pred seboj, pa bo spet lahko živel, se je zasmejal Jernejčič in že hotel oditi.

D A L J E

VELIKOST RIB

Major Stanley Flower je dognal starost raznih živalskih skupin, nazadnje se je bavil z ribami. Predvsem opozarja, da velikost ribe ni nujno zavisna od njenih let, ampak od vodnega okolja, kjer živi in ki utegne biti bolj ali manj ugodno za njen razvoj. Ščuka je lahko še enkrat težja od vrstnice istih let.

Doslej se je vobče mislilo, da krap doseže kvečjemu 50 pomladi, toda londonški zoo goji 47 leten, pa še čvrst vzorec. Jegulje presežejo kaj lahko 4 križe, donavska čiga (kečiga) 5, morda pojde še preko te meje, saj neki zasebnik ima več primerkov, ki mu jih je car podaril l. 1868 in ki

VOJNI UJETNIK

V njegovo oblast je prišel medtem neki Buckinghamov sel in tako je zvedel, da so Nemčija, Spanija, Angleška in Lotaringija sklenile zvezo zoper Francijo. Spisi, ki so jih našli v Buckinghamovem stanu, so to potrdili.

Kardinal je poznal Buckinghamovo odločnost ter njegovo sovraštvo. Dobro je vedel, da bo konec njegovega vpliva, če se posreči zveznim državam

prisiliti Francijo k miru. Istočasno ga je sovražil kralj. On, Richelieu, ki je poznal samo Francosko, bo za vedno onemogočen, če se posreči španski ali avstrijski vpliv na politiko francoskega dvora.

ne kažejo oslabeledosti. Beli iverek, ostriz, kambala, babica, skat, slanik, ploščič, vahuja živé 15 do 30 let največ, medtem ko treska in losos katere koli velikosti dospeta komaj do 14.

Te številke so zanimive tako za vedo kakor za industrijo. Ribogojec bo vedel, kdaj so užitne ribe največ vredne. Štiriletna polenovka na pr. premore desetkrat manj vitaminov in redilnosti ko dvanajstletna.

NIPONSKA EVGENIKA

Vodstvo šol v Kobeju je nedavno izvedlo zanimivo poizvedbo. Umske sposobnosti

vsakega otroka so zaznamenovali s točkami. Višek je bil 150 točk. Od 70.000 učencev iz osnovnih šol, kolikor so jih opazovali, jih je 165 dobilo 150 točk. Velika razlika v letih pri starših po vsem videzu ne vpliva neugodno na umske zmožnosti pri naraščanju, saj so mnogi otroci med 165 »veleumi«
potomci očeta starega 43 do 45 let in matere stare 25 do 27 let. Večinoma pa je bila starost roditeljev 30 do 24 let. Otroci prav mladih staršev niso dosegli kdove kaj dosti točk: preveč zrelosti je boljše ko premalo zrelosti. Uradniki se ponašajo z najbolj nadarjenim naraščajem, nato trgovci, obrtniki, učitelji, zdravniki, kmetje, itd. Najbolj razumno dete je večinoma tudi najbolj zdravo. k

136.

V KARDINALOVEM STANU

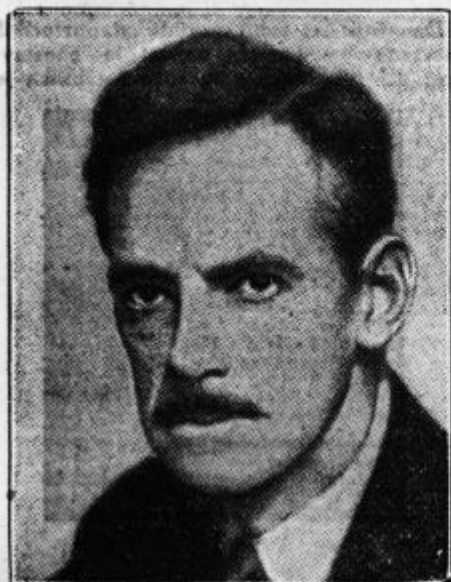
Ker je kardinal to nevarnost popolnoma doumel, je bil njegov veliki duh noč in dan na delu. Vsako, še tako malo gibanje v evropskih državah je budno zasledoval.

Kardinalov glavni stan je bil v sipinah v bližini mostu La Pierre v nezavarovani hiši. Tu so se vrstili noč in dan kurirji. V njegovi prednji sobi

so čakale čudne postave, zlasti zastopniki raznih meniških redov, katerim so kute tako slabo pristojale, da se je takoj videla njih pripadnost k vojskujoči cerkvi. Tu so bili tudi paži, ki so se nespretno obnašali v svojih oblekah in ki so le slabo pokrivalo njih pristna ženska telesa. In kmetje, ki so se predstavljali, so imeli sicer črnc, umazane roke, toda njih vitke noge gotovo niso nikdar hedile za plugom.

IZ LITERARNEGA SVETA

EUGENE G. O'NEILL

»V ozadju tega silnega bučanja mogočnega mesta sem zagledal tisti večer suhega moža s kostanjevo rjavimi, predčasno osivelimi lasmi, s čudno napetim pogledom, z očmi, polnimi globokega boleznega molka, ki jih nisem mogel pozabiti. V teh očeh je bila videti grenka skrb, ki jo je O'Neillovi duši povzročil trušč ameriškega življenja, ki se ga je zmerom mrzlično izogibal.«

LUIGI PIRANDELLO

V letošnjih meglenih novemberskih dneh je osemnajst štokholmskih akademikov spet prenesetilo literarni svet s podelitvijo Nobelove nagrade za lepo slovnost. Nobenemu izmed kandidatov je niso priznali. Ni je dobil Paul Valéry, ki je že lani izjavil, da je ne pričakuje, ni je dobil Karel Čapek navzlic svoji drami R. U. R., romanu Krakati-tu in prevodom številnih svojih knjig v švedščino, ni je dobil niti njegov najresnejši tekmovalec Finex Sillaanpää, kljub svoji ožji zvezi s švedskim duhovnim življenjem. Da je ni dobil četrti kandidat angleški dvorni pesnik John Masefield, je glede na njegovo osamljenost manj presenetljivo, čeprav se zdi, da odločujejo pri švedskih akademikih poleg nekega političnega postopka več ali manj tudi vnanje okolnosti iz nagrajenčevega življenja in delovanja.

Nagrado — lansko so tiho vrnili fondu, ker jim ne dovoljujejo pravila — je dobil mož, čigar ime in delo sta znana, na katerega pa ni mislila letos niti sicer v teh zadevah dobro poučena švedska javnost: Eugene Gladstone O'Neill, ameriški dramatik, (r. 16. oktobra 1888), čigar deli An-

na Christie in Strast pod bresči pozna tudi slovensko gledališko občinstvo.

O'Neill je pristen Američan. Rojen v tetrkrat še skromnem Broadwayu irškemu očetu igralcu in vznešenjaško pobožni materi je radi družinskih razmer rasel in odrasel v pravem popotniškem življenju. Bil je dijak, zgodaj se je oženil, zgodaj ločil, iskal zlato, se vozil po morju, bil strašen kvartalec, reporter, gledališki igralec. Začel je pisati, doživel je neuspehe, vendar je neomajno vztrajal pri svojem preosnovalnem delu ameriške gledališke literature, ki jo je hotel osvoboditi evropske dramatike. Odtod tisto tuje in navzlic privlačnosti ideje odbija-joče v njegovih delih, kar smo sine ira et studio čutili ob njegovih dramah na slovenskem odru, mogoče tudi zaradi Ibsenovih in Strindbergovih vplivov, ki so delovali nanj že v mladosti, ko je moral z očetom živeti burno gledališko življenje za kruh in obstoj. Nemara bo ostal O'Neill večji po svojem delu za ustvaritev svojstvene ameriške dramatike, nego po svojem umetniškem ustvarjanju. Dokument častnega doktorja literature, ki ga je dobil od univerze v Yaleu, bo nemara obvisel orumenel v kakem muzeju, plod njegovega dela za večnostni izraz ameriške sedanosti pa bo skupno z uspehi modernih ameriških romanopiscev tvoril temelj ameriške kulture, ustvarjene iz lastnih vrednot. Notus

O POREKLU PETRICE KEREMPUHA

Na vprašanje A. Debeljaka v zadnji številki Zisa (knjiga 20, str. 332), »ni li neki zagorski pesnik sredi preteklega stoletja objavil otroški epos o istem junaku (Kerempuhu)«, moremo po Šafariku, 300; Bogdanoviču, Pregled književnosti 327; Prohaski, Pregled književnosti 80; NE II 691 in Glasniku JPD 1936, 1060 odgovoriti tole:

Lovrenčič Jakob, rojen v Zagrebu 1787, upravitelj Draškovičevega posestva na Trakoščanu, umrl v Varaždinu 1842. Svoje slovstveno delo je začel s prevodi iz Kotzebua in Ekartshausena. Bil je izrazit predstavnik prosvetljenstva na Kajkavskem, v začetku ilirizma pa eden izmed najupornejših branilcev kajkavske književnosti. Kot poslednje delo je izdal leta 1834. Petrico Kerempuha. Ta zbornik anekdot je v prosvetlenskem duhu predelana nemška ljudska knjiga iz dobe reformacije o Tillu Eulenspiegelu. Petrica počenja coprniške sleparije, da z njimi poučuje praznoverce in da kaznuje prevejanca. Ta satira na tedanje stanove je postala ljudstvu zelo priljubljena knjiga, ki so jo čisto predelovali in ki se baje še danes čita med Kajkavci. Kot mi je ustno sporočil tov. Novak, pozna prevode teh anekdot tudi prekmurska književnost.

Stanko Bunc

GOSPODU FILEASU LEBESGUEU

Za rojstni dan 30. novembra

Obisk v sanjah

Prišli ste k nam — le malo dni je tega —
pod krov nezatne hiše, skoraj kočé
(v morfejevini pač je vse mogoče).
Prišli ste, da spoznamo vsi Lebesgue-a.

Velika v našem domu je zadrega:
kje gost bo spal? skriva; vprašuje oče;
z najboljšim mati mu postreči hoče
in sem ter tja v skrbeh nemurno bega.

Se mene spreletava bridka misel:
Razkošje tu pri nas se ne šopirí!
Pri m pogled mi v Vašem je obvisel.

Preblago ste tedaj mi segli v roko,
z besedo ne, le z mislijo globoko
rekoč: Kdor vse premeri, ne zameri.

A. Debeljak

(Gl. Philéas Lebesgue, francoski kmet in
pesnik, Zis knjiga III. str. 424, Philéas Le-
besgue, šestdesetletnik Zis knjiga VI, str.
564 in »Mercure de France« o nas Zis knjiga
XI. str. 181)

TEHNIČNI OBZORNIK

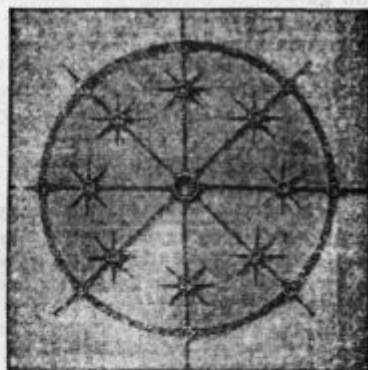
VARENJE — POT K NOVEMU
UMETNISKEMU OBLIKOVANJU

Današnji čas zahteva tudi od obrtniških
ustvaritev poštenost, jasnost in enostav-
nost. Kajti enostavna in zdrava tehnika je

Sl. 1.

več vredna ko rokodelstvo, ki s trudom
ustvarja oblikovno prenatrpne izdelke.
Saj ima vsak material in vsaka tehnika
svojske lastnosti in svojsko lepoto. Naj-

Sl. 2.

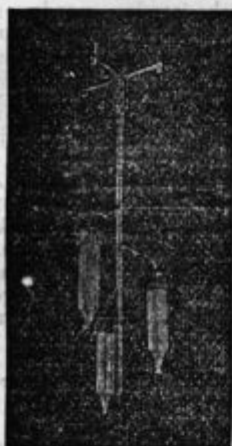
važnejše je pač poznavanje materiala in
njega smiselna obdelava. V tem pravcu mo-
remo talilno varenje postaviti brez pri-
držkov ob stran kovaštvu in železolivar-
stvu ter z njim opazno obogatiti stara teh-
nična izrazna sredstva.

Če se ustvarjajoči obrtnik ne oprijem-
lje zgledj vnanjih izraznih sredstev, tem-
več se v vzajemnem delu z arhitektom pri-
lagodi značilnostim ki jih narekuje nova
tehnika, mora uspeti.

Čeprav avtogeno varenje ni prijetno
opravilo (gl. sliko 1), so vendar z njim

SL. 3.

SL. 4.

SL. 5.

dobljeni izdelki svojske rokodelske umetnine. Saj je mogoče (gl. sl. 2) celo »grdo« žrelo, ki se tvori pri varenju, uporabiti kot umetno izrazno sredstvo. Kdo more odrediti lepoto ograji (sl. 3) ali lestencu (sl. 4), dasi nosi na sebi goseničaste proge žrel, ki jih je zapustil plamep ali pa je sestavljen iz samih kapljic kovine. Če si v podkrep-

SL. 6.

tev sprednjih trditev ogledamo še svojsko oblikovano umetno rokodelstvo slike 5 in del ograje (sl. 6), nas ne bo moglo več zapustiti prepričanje, da je varenje izrazito sredstvo novega umetniškega oblikovanja. (tma)

Ker je nemška industrija zgradila doslej na lastnih tleh najdovršenejša letališča za pristajanje ponoči in v megli, so jim izročili Angleži gradnjo letališča v Hestonu. Angleška letališča, ki so mnogo dni v letu povsem zavita v meglo, so doslej pogrešala naprave za slepo pristajanje.

Po najnovejših raziskavah se dajo ostanki čiščenja (rafinerije) zemeljskega olja ali nafte tehnično izrabiti kot dodatne snovi pri izdelavi osamil, pokostov in gumijevih predmetov.

Francoski fizik d'Arsonval je razložil spremembe letošnjega vremena z močnimi motnjami električnega ravnovesja v zraku. Čeprav se o vzrokih teh sprememb da izreči le domneve, moremo opaziti učinke motenj na nervoznih ljudeh in na nekaterih živalih.

V Ameriki so zgradili ogromno kamero za slikanje iz zraka. Kamera ima deset objektivov ter tehta 300 kg. Z njo bo mogoče iz višine 11.000 metrov hkrati posneti območje 1200 kvadratnih km.

V početku letošnjega leta so zgolj v ruskih tovarnah izdelali parno turbino z učinkom 50.000 kilovatov.

SAMOTAR Z EVERESTA

Pred 3 leti so angleški listi poročali, da neki Moric Wilson kani sam priti na Mont Everest. Mislili so, da je malo prismojen ali pa kandidat smrti, ki hoče dvigniti nekoliko hrupa okoli svojega imena. Dejanja so pokazala, da so ga ljudje nápak sodili. Navzlic tolikerim oviram je dosegel — če smemo verjeti nekemu dnevniku iz Kalkute — nad 7000 m na severnem boku velika-na. Tam je podlegel naporu v svojem šotoru. Prednja četa Rutledgeove odprave je našla truplo, pri njem pa beležnico, kamor je W. dan za dnem zapisoval svoje vtiske. »Težko potovanje gre proti koncu,« so zadnje besede. Je mislil samotar na plezanje ali na pozemsko romanje?

Pokožnikov dnevnik je bil posvečen gđni Enid Evans-ovi, v katero je bil po vsem videzu zaljubljen. To ga je nemara pahnilo v podjetje, ki se je neugodno končalo. V Dardžilingu mu niso dali dovoljenja za v Tibet. Delal je, kakor bi hotel odriniti iz mesteca Sikkima. Oblasti so mislile, da se je spametoval ter opustil svojo namero. Toda slabo so poznali tega trmoglavca. Preoblečen v lamo je v spremstvu nekaterih tibetskih nosačev, podplačanih z zlatom — saj Wilson je bil petičen — skrivoma vdrl v Tibet in došel na ledenik Rong Buck, kjer je kakor Rutledgeova ekspedici-ja postavil svoje oporišče. Siko oporišče, saj drzni Anglež je imel za prtljago le šotorček in nekaj škatel konserve; drugače pa ne kisika, ne zdravil, ne primerne obleke. Spričo tega je neverjetno, da bi bil ta možak, bedi si še tako čvrst in izurjen, dosegel navedeno višino.

Kakor pripoveduje miss Evans, je Wilson že nekaj let proučeval in izvajal joginske sisteme: kako brzdati »kosti svojega rojstva«, s tem da se dolgo postiš in si pritrjuješ spanje. Seveda je dvomljivo, ali je takšno vezbanje prikladno za človeka, ki misli — sam! — podjarmiti orjaka, kakršen je Everest. Wilson se je pogosto spuščal s padalom z višav, da bi povsem ovladal svoje živce. Njegov smoter je bil: postati nadčlovek. Vsekakor lahko rečemo, da ni bil povprečnež.

V svojem dnevniku je baje izrekel željo, naj se ne objavi. Založniki ponujajo lastnici rokopisa visoke vsote, vendar Enid doslej še ni podlegla mamoni. N. K.

IZ PRAKTIČNE MEDICINE

Domače zdravilo za lenivost črevesja

Lenivost črevesja je pogostoma zelo trdovratna in ni čudno, da si je ljudstvo proti njej izmislilo vsakovrstne pripomočke. Eno izmed glavnih pravil je, da ne uporabljamo stalno enega samega pripomočka. Črevesje se rado privadi na določena zdravila, ki nimajo potem nobenega uspeha. Paziti moramo, da uporabimo najpreprostejša in najmanj dražljiva sredstva. Različna sredstva pa učinkujejo tudi zelo različno, ker se lotijo različnih delov prebavnega sistema. Na poseben način delujejo napenjalni pripomočki. Kemična industrija jih izdeluje v različnih oblikah in je njih učinek izredno dober. Če si hočemo sami pripraviti takšen pripomoček, tedaj nam zadostuje samo laneno seme in jabolčna čežana. Ti dve stvari zmešamo v enakih delih in mešanico zavživamo po žlicah. V mnogih primerih je učinek izredno ugoden, če po-uzijemo dve do tri žlice tega domačega zdravila na dan. — dr

Sladkor in zobje

Za zobe je sladkor, posebno v zvezi z moko, zato škodljiv, ker se v tej mešanici nikoli ne raztopi tako hitro, kakor če pride brez prdatkov v usta. Zato je po vsaki močnati jedi posebno važno, da si temeljito očistimo zobovje. Otrokom ne bi smeli dovoliti prekomernega uživanja slaščic že zaradi tega, ker se s tem odvdijo rednega uživanja mešane hrane in postanejo glede jedi izbirčni in muhasti. — dr

Migrena

Precejšnje število teorij hoče razložiti nastanek migrene, nobena med njimi ne more zadovoljivo pojasniti vseh njenih vrst. Prav tako je nemogoče navesti zdravilni postopek, ki bi veljal za migreno splošno. Skoraj vsak primer te bolezni je treba obravnavati individualno. Splošno se dajo uporabiti le ukrepi, ki gredo za tem, da se izogneš vzrokom, ki dajejo povod za migrenske napade. Osebe, ki bolujejo za njo, vedo po nekem času najbolje, kaj jim povzroča te napade in jim škoduje. Takšni vzroki so n. pr. uživanje alkohola, bivanje v slabem zraku, razburjenja vseh vrst, motnje s prehrano, zaprtja i. t. d. K temu pridejo še vzroki, ki so tako rekoč značilni za vsakega bolujočega posebej, n. pr.: mesečni tok, enkratno preobliko kajenje — tudi pri kadilcih iz navade — kakšna kinematografska predstava i. t. d. Vseh teh vzrokov in povodov se je treba izogibati. Včasih pomaga dolgočasno uživanje samo rastlinske hrane. Število zdravil proti migreni je ogromno, toda tudi med pravimi učinkuje v nekem določenem primeru le določeno. Treba je to določeno zdravilo torej šele poiskati. Za srečo ta bolezen s starostjo izgine ali pa vsaj zelo oslabi. — dr

Jetra kot zdravilo pri operacijah

Jetra so kakor znano eden izmed velikih razstrupilnih organov v telesu. Razstrupljajo posebno beljakovinske razpadne snovi. Takšne škodljive snovi nastanejo posebno po velikih operacijah. Uničenje tkiva po operaciji sprosti velike količine beljakovin, kar lahko ugotovimo s preiskavo krvi, v kateri bomo našli več dušika nego običajno. Posledica tega pa je slabo splošno stanje bolnikovo, vročina, bljuvanje in drugi pojavi ki otežujejo zdravljenje po operacijah. Da se preprečijo takšni simptomi, dajejo pacientom v novjšem času pred operacijo in po njej jetra za hitrejšo razstrupitev. Jetrni preparati se dajo vbrizgniti v mišičje. Tudi znano stanje zastupitve zavoljo razpada tkiva, ki se pojavlja po obsevanju z Röntgenovimi žarki, odpravljajo danes z jetrnimi preparati. dr

Umetni bobenček

Obolenja srednjega ušesa so pogostoma zvezana z delnim uničenjem bobniča. Zavoljo tega trpi seveda sluh. Bruseljski zdravnik dr. Delstanche priporoča, naj bi v takšnih primerih uporabljali nadomestilo za bobnič, ki so ga poznali že prej. Ko so izgubili vsi drugi znaki vnetja v ušesu, naj se poškodovani bobnič nadomesti z majhno, plosko tvorbo iz vate, ki je prepojena s parafinom in ki se položi pred bobnič. Tako nastane umeten bobnič, ki ni predrt. Sluh se na ta način bistveno izboljša. Umetni bobnič pa je treba vsak dan obnoviti. Pacienti se lahko sami nauče, kako je treba to napraviti. zdr

H. Wagner: DEKLETICE

KRADLJIVOST DOMAČINOV OB KENJI IN ETIOPIJI

Prebivalci dežele, ki sta jo preiskovala avstrijska učenjaka Telecki in Hoehnel ter jo nazvala po prestolonasledniku Rudolfu, so napol nomadi, vneti za svobodo, katero jim gosposka pušča skoro neomejeno. Živijo največ ob mleku, ki ga radi mešajo s krvjo zaklanih živali. Pogosto mahnejo čez mejo, da ugrabijo črede živine. Potnikom ne marajo služiti za nosače, pa če jim ponujajo še tolikšno nagrado.

Pred dvema letoma je angleška odprava po načrtu preiskala južno obrežje Rudolfovoga jezera. V tej ognjeniški zemlji nalletiš na skoraj predpotopno favno, kakor trdi prof. Fuchs z univerze v Cambridgeu, vodja ekspedicije. Dva udeleženca, ki sta neprevidno s čolnom odrinila proučevat južni del jezera, se nista več vrnila. Gotovo ju je prevrnila silovita nevihta na tej vodni površini, dvajsetkrat tolikšni ko Ženevsko jezero. R. G.

PRAKTICNE NOVOTE

Topla voda brez stroškov

Ugodnost tople vode v gospodinjstvu ni nujno zvezana z večjo porabo kuriva. Preprost aparat, ki ga postaviš na zadnjo odprtino ognjišča, ki jo po večini ne izkoristimo, daje vročo vodo, dokler je v ognjišču ogenj, ne da bi bilo treba zavoljo tega

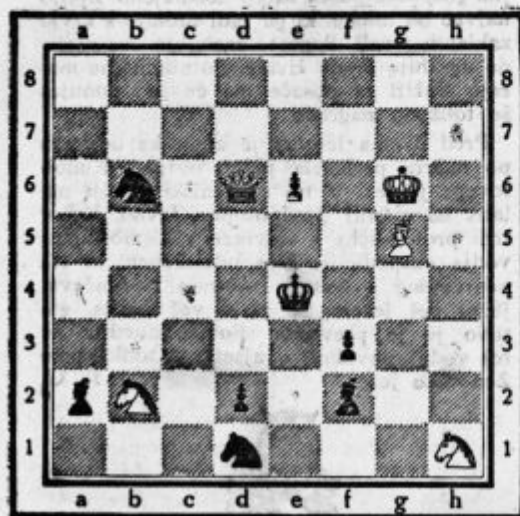

porabiti kaj več kuriva. Ta aparat sestoji iz cevi iz pocinkane pločevine, ki se napolni do majhnega, oddeljenega dela v notranjosti z vodo. V notranjosti je ločilna stena, ki končuje spodaj v jezik. Ta jezik lovi kurinske pline ognjišča, tako da morajo po silii ob ločilni steni navzgor in spet navzdol, preden preidejo v dimnik. S tem pa se voda v cevi segreje do zavretja in ostane še dolgo časa topla, ko ni več ognja. Pipa ob cevi dovoljuje udoben odjem segrete vode, dolje pa se voda zgoraj, kjer je pokrov dvizen. Priprava ima prostora za 8 l vode, ki jo pa lahko vedno doliješ. Obenem segreva ta aparat tudi hladno kuhinjo.

PROBLEM 183

H. W. van Dort

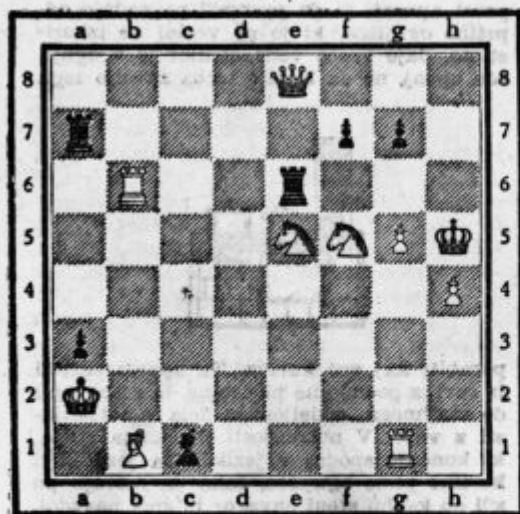

Mat v dveh potezah

PROBLEM 184

F. Somma, Palermo

»L'Echiquier«

Mat v dveh potezah

Rešitev problema 182

Protj štirim direktnim grožnjam s matom se more braniti črni s štirimi primernimi izpremenbami kmetov. Na 1. Sc4, grožnja 2. D × e5 mat bi sledilo 1... a1D; na 1. Lg5, grožnja Tt4 mat f1D; na 1. h7 × g8S, grožnja Sf6 mat, 1... h1D ali T+; na Sb7, grožnja 2. Sc5 mat, 1... c1D. Ključ te izredno zanimive konstrukcije je 1. g3—g4 z grožnjo 2. Sg3 × Kd4, 3. Sb3 mat. Da zavrne to grožnjo mora beli izpremeniti svojega kmeta v konja. Tako pridejo torej do veljave neposredne grožnje. Torej 1... a2—a1S (a) (prepreči Sb3 mat). 2. Sc4. 1... c2—c1S (b); 2. Sb7. 1... f2—f1S (c), prepreči Sg3 +. 2. Lg6; 1... h2—h1 (d) 2. h7 × g8S.

ZA BISTRE GLAVE

287

U mor

V svoji lepi vili je živel mirno in sam zase 60letni bančnik Kovač. Tudi njegov sosed, 50letni rentnik Mlinar je živel precej osamljeno. Bil je v ostalem edini človek, ki je bil bančnikov vsakdanji gost. Vsak večer se je vračal ob 18.30 iz bančnikove vile domov. Bil je vedno črn oblečen, imel je zlate naočnike in se je moral naslanjati na palico, ker je trpel za boleznijo v levi nogi. Nekega večera je opazil policijski uradnik, kako je Mlinar ostavil Kovačevo vilo ob 18.45, pri čemer se je nemirno in prestrašeno oziral naokrog. V desni roki je nosil proti svoji navadi aktovko in je naglo odšel. Policijskemu uradniku se tedaj stvar ni videla posebno sumljiva.

Toda uro pozneje so našli bančnika Kovača umorjenega in izropanega. Mlinarja so aretirali in je tudi priznal, da se je do 18.30 mudil v njegovi hiši. Rotil se je pa, da je nedolžen, da ne ve ničesar o umoru in da ga je moral nekdo drug posnemati. Smatrali pa so ga vseeno za krivega in so ga obsodili na smrt. Uro pred usmrčitvijo je prišel že omenjeni policijski uradnik in je v zvezi z aktovko napravil opazko. Usmrčitev so preložili in uvedli novo preiskavo, ki je res vodila do odkritja pravega morilca.

Na kaj je bil policijski uradnik opozoril sodišče, ko je omenil aktovko?

